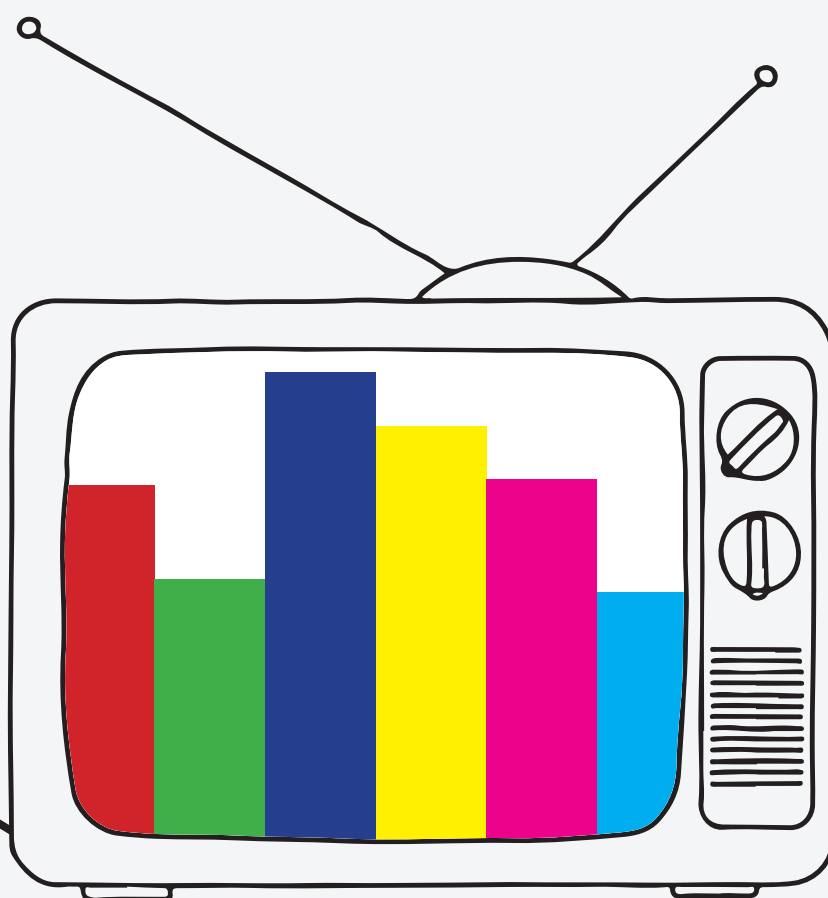

MPT ВО ФУНКЦИЈА НА ГРАЃАНИТЕ

ИЗБОРИ 2016

МОНИТОРИНГ НА ИНФОРМАТИВНАТА ПРОГРАМА НА MPT

ПЕРИОД

20 →

ОКТОМВРИ

→ 17

НОЕМВРИ

2016

Предмет на набљудување:

дебатна емисија

АКЦЕНТ

НВО ИНФОЦЕНТАР

FOUNDATION ФОНДАЦИЈА
OPEN OTBORENO
SOCIETY OPISTESTVO
MACEDONIA MAKEDONIJA

ГЛАСАЈ ПО СВОЕ!
САМО ТИ ЗНАЕШ ЗА КОГО КЕ ГЛАСАШ!

ИЗБОРИ 2016:

Мониторинг на МРТ1 – Дебатна емисија Акцент – Извештај број 3

1. Вовед и методологија

НВО Инфоцентарот, во рамки на својата програма за набљудување и анализа на медиумите, во периодот октомври 2016 – февруари 2017 година, спроведува мониторинг на информативната програма на јавниот радиодифузен сервис. „МРТ во функција на граѓаните“ е проект кој има за цел да утврди дали и до кој степен Македонската радиотелевизија, во рамките на информативната програма на првиот програмски канал на македонски јазик – МРТ1, ја остварува својата законска обврска да биде јавен сервис на граѓаните. Набљудувањето и анализата на известувањето на Македонската радиотелевизија е поддржано од Фондацијата Отворено општество Македонија.

Мониторингот го опфаќа периодот непосредно пред предвремените парламентарни избори, периодот на изборната кампања и периодот по изборите на 11 декември 2016 година. Предмет на мониторингот е централната информативна програма Дневник 2, како и дебатните емисии емитувани на првиот програмски канал на МРТ.

Од распишувањето на изборите до почетокот на изборниот молк, Македонската радиотелевизија има обврска, според Изборниот законик, како јавен сервис да организира еднаш неделно дебата со претставниците од власта и опозицијата и од другите политички субјекти. Циклусот дебатни соочувања на МРТ1 се одвива во емисијата Акцент и започна на 20 октомври 2016.

Овој трет извештај ги содржи наодите од мониторингот на едночасовната дебатна емисија Акцент, која се емитува секој четврток во вечерните термини на првиот телевизиски канал на МРТ. Во анализата се вклучени пет изданија на Акцент, емитувани на 20 и 27 октомври и на 3, 10 и 17 ноември 2016 година. Уредник и водител на оваа емисија е Стојан Трпчевски.

Врз селектираниот материјал е направена претежно содржинско-квалитативна анализа со користење контекстуални индикатори за проверка и дополнување на наодите и резултатите. Исто така, користени се елементи на дискурзивна анализа за проверка на програмската рамка (*agenda setting*) на емитуваните содржини и клучните теми за кои е одделен простор во дневникот на МРТ1 во периодот пред кампањата за предвремените парламентарни избори.

2. Анализа на дебатните изданија на емисијата Акцент

Во периодот од 20 октомври до 17 ноември 2016 година, информативната програма на МРТ1 емитуваше вкупно пет изданија на едночасовната дебатна емисија Акцент. Првите четири изданија претставуваа соочување на различни политички субјекти, учесници во изборната трка, додека во последната дебата учествуваа двајца политички аналитичари.

Дебатите на 20 октомври и на 3 ноември беа посветени на образованието и на здравството, и на нив своите ставови ги изложија и противставија претставниците на

најголемите политички партии од власта и опозицијата: ВМРО-ДПМНЕ, ДУИ, ДПА и СДСМ. Изданијата на Акцент од 27 октомври и 10 ноември, пак, им беа отстапени на дел од коалициските партнери на најголемите политички субјекти, на помалите партии и на оние кои самостојно ќе настапуваат на претстојните избори. Во овие две емисии беа претставени позициите на политичките претставници на изборите, а се дискутираше и за политичко-економски теми. Дебатата на 17 ноември беше посветена на анализа на предизборните активности и изборните листи на партиите.

Три од петте предизборни дебатни изданија на Акцент беа достапни и на македонскиот знаковен јазик за глувонеми лица.

2.1 Квантитативен пресек на учесниците

Во петте дебатни изданија на емисијата Акцент учествуваа вкупно 17 претставници на 12 политички субјекти и 2 аналитичари. По двајца учесници имаше од СДСМ, ВМРО-ДПМНЕ, ДУИ, ДПА и ГРОМ, односно претставниците на овие пет политички субјекти сочинуваа дури 58,8 проценти од вкупниот број претставници на политички партии и коалиции. Останатите политички субјекти беа застапени со по еден учесник. Претставниците од таканаречениот албански политички блок беа застапени со 4 учесници од 2 политички партии (ДУИ и ДПА), или со 23,5 проценти од вкупниот број партиски учесници. Коалициите предводени од СДСМ и ВМРО-ДПМНЕ беа претставени со еднаков број претставници (по 5 од секоја коалиција).

Табела 1

	Емисија / Емитирање	Тема	Учесници	Политичка партија / Коалиција
1.	Акцент, 20.10.2016	Образование	Спиро Ристовски Петар Атанасов Сафет Незири Бардуљ Даути	ВМРО-ДПМНЕ СДСМ ДУИ ДПА
2.	Акцент, 27.10.2016	Внатрешна политика (изборни цели, СЈО) и економија	Соња Миравовска Зоран Шапуриќ Горан Анчевски Јован Пејковски	НСДП (коалиција со СДСМ) ЛДП (коалиција со СДСМ) ГРОМ (коалиција со ВМРО-ДПМНЕ) СП (коалиција со ВМРО-ДПМНЕ)
3.	Акцент, 3.11.2016	Здравство	Гоце Чакаровски Никола Тодоров Мерал Ферати Насуф Ипча	СДСМ ВМРО-ДПМНЕ ДПА ДУИ
4.	Акцент, 10.11.2016	Внатрешна политика и изборен настап	Маја Морачанин Емил Анастасов Иван Величковски Панчо Минов Никола Тасев	ДОМ (коалиција со СДСМ) ДЕМОС ЛП ГРОМ (коалиција со ВМРО-ДПМНЕ) ВМРО за Македонија
5.	Акцент, 17.11.2016	Избори, предизборни актуелности	Алберт Муслиу Иванка Додовска	/

Од аспект на родовата припадност, од вкупно 17 претставници на политичките субјекти само 2 беа жени, или 11,8 проценти, и тоа единствено од партиите во опозицискиот блок.

Процентот на присуство на жени во дебатните изданија на Акцент го покачи учеството на Иванка Додовска, како аналитичар – 15,8%.

2.2 Квалитативен пресек на дебатите

Во првото меѓупартиско соочување на МРТ1 во емисијата Акцент од 20 октомври, претставниците на најголемите партии од власта и од опозицијата ги соочија ставовите за образованието, а во изданието од 3 ноември, претставници од истите партии дебатираа за уште една значајна тема од јавен интерес – здравството. Во останатите изданија, дебатата беше насочена главно кон дефинирањето и надминувањето на политичката криза во земјава, изборната понуда на учесниците, составувањето на кандидатските листи, работата и мандатот на Специјалното јавно обвинителство, економијата и др.

Концептот на емисијата од 20 октомври беше соодветен на скалилата на образованиот процес. Претставниците на најголемите партии од власта и опозицијата дебатираа и им ги претставија на граѓаните своите предлози за подобрување на квалитетот и ефектите на образованието на сите нивоа од овој процес – основно, средно, високо образование – како и на образованието за возрасни. Тие дискутираа за правата и обврските на наставниците, професорите, учениците и студентите, за наставните програми, за екстерното оценување и др. Најчесто меѓусебно си реплицираа претставниците на ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ, како и на ДУИ и ДПА.

Главната точка на полемика меѓу претставниците на партиите од власта и од опозицијата, кога станува збор за здравството, беше менаџирањето на финансиските средства во здравството, односно обезбедувањето на буџетот, неговата висина, приоритетните инвестициски зафати и други теми од финансиски аспект. Низ претежно критичка опсервација на постојното здравство, гостите беа во можност да зборуваат за нивните позиции за овие прашања, но и да појаснат некои од најавените предизборни ветувања. Сепак, концепцискиот приод во делот на прашањата не понуди подлабински осврт кон јавното здравство, а дебатата беше ограничена на менаџерските аспекти на проблемите. Присуството на министерот за здравство, Никола Тодоров, ја закотви дебатата токму на оваа точка на полемика, а гостите и водителот останаа на „еднодимензионалното“ дебатирање за сложените и наталожените проблеми во здравството.

Во дебатата од 27 октомври, претставниците на помалите партии, коалициските партнери на ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ, дискутираа за неколку теми: политичката криза и нејзиното евентуално надминување со одржувањето на парламентарните избори, работата на Специјалното јавно обвинителство и неговиот мандат, како и економијата. Од една страна, претставниците на опозицијата сметаат дека претстојните избори ќе донесат промени, затоа што граѓаните ќе гласаат за да му стават „крај на груевизмот“, за да се одвои партијата од државата, за да се врати правдата и за да се искорени корупцијата. Според нив, мандатот на СЈО мора да биде продолжен и Македонија „мора да расчисти со криминалот“. Од друга страна, за коалициските партнери на ВМРО-ДПМНЕ нема сомневање дека политичката криза е вештачка, дека е создадена во спрега на домашни и странски фактори, дека „народот е тој кој ќе одлучи кому ќе му ја додели власта“ и дека изборите ќе значат нормализирање на државата, „без натамошни вонпарламентарни активности“. За власта, опозицијата две години ја „измачува“ јавноста, а меѓународната заедница игра двојна улога, како креатор на кризата и како нејзин решавач. Што се однесува до СЈО, за нив ова обвинителството е неуставна категорија и тие се залагаат за негово укинување, односно го застапуваат ставот дека нема потреба од продолжување на

неговиот мандат. Дискусијата за економијата, пак, главно се однесуваше на бизнис-климата, странските инвестиции, малите бизниси и невработеноста.

И дебатата на 10 ноември беше замислена како дискусија на претставници од таканаречените помали партии и беше фокусирана на позициите на овие субјекти непосредно пред изборната кампања. Граѓаните имаа можност да добијат поблизок увид во активностите на овие партии и во нивните планови за изборниот период, како и во нивните изборни програми и платформи. Водителот имаше активен приод кон изложувањата на гостите и со потпрашања и дополнувања ги поттикнуваше на прецизирање и појаснување на нивните ставови и информации. Покрај поттикнувањето на инклузивноста и обезбедувањето медиумски простор за помалите и вонпарламентаните партии, емисијата не успеа да понуди посебен фокус врз определни клучни теми за кои учесниците во дискусијата би можеле да ги претстават своите гледишта. Всушност, дебатата повеќе наликуваше на обично наизменично предизборно претставување на партиите и нивните изборни заложби.

Дебатата на 17 ноември, пак, со гостување на двајца политички аналитичари, понуди можност за анализа на предизборниот период и политичките актуелности. Концепциски, прашањата на новинарот беа поставени со цел да ги анализираат темите како што се: составувањето на изборните листи и приоритетите при нивното составување, ефектот на кандидатските листи врз гласачите, начините за излез од политичката криза во која се наоѓа земјата, случувањата во третиот политички блок и др.

Започнувајќи го циклусот дебатни предизборни соочувања, МРТ1 не понуди објаснување за тоа врз основа на кои критериуми ја прави селекцијата на теми за дискусија, особено за оние изданија на емисијата Акцент посветени на една тематска област.

Иако образованието и здравството се теми од значаен јавен интерес, сепак се поставува прашањето зошто токму овие области беа избрани за дебатно соочување на најголемите политички партии од власта и опозицијата. Особено, ако се има предвид дека во овој период во фокусот на јавноста, а и во информативните изданија на МРТ1, беа застапени и други исклучително важни и горливи теми од јавен интерес – прислушувањето, корупцијата, зголемувањето на државниот и јавниот долг, сиромаштијата, Скопје 2014, состојбата со слободата на изразување и медиумите, судството, истражните постапки на СЈО итн. Во овој контекст треба да се забележи дека СЈО беше предмет на дискусија, но ограничено временски и сегментирано, односно фокусирано на неговата уставност и (не)продолжувањето на неговиот мандат.

Од аспект на водење на дебатните емисии, анализата покажа дека водителот има неутрален и балансиран тон во обраќањето спрема учесниците, трудејќи се да го одржи конструктивното ниво на дебатата. Кога во емисијата учествува жена, тогаш започнува со неа, нагласувајќи дека е тоа од исклучиво централни причини. Во текот на дискусијата водителот ги брани принципите на јавна и инклузивна демократска дискусија, односно ги опоменува учесниците кога си влегуваат во збор, ги потсетува кога имаат или немаат право на реплика и контрареплика и кога го надминуваат предвиденото време за изнесување на нивните ставови. Ваквата интервенција има конструктивна улога во балансирањето на информациите и гледиштата во дебатата. Сепак, останува впечатокот дека, понекогаш, дел од гостите не успеваат да се избораат за еднаква „гласност“ во дискусијата. На пример, во дебатата за здравството, претставниците на ДУИ и ДПА беа сериозно „наддискутирани“ од претставниците на владејачката ВМРО-ДПМНЕ и опозициската СДСМ и беа ставени во втор план.

Прашањата на водителот се најчесто општи и непристрасни. Водителот ја креира само основната рамка за дебата, не навлегува подлабоко во темите, не поставува многу „тешки“ и провокативни прашања и остава самите учесници да ги диктираат аспектите, тонот и интензитетот на меѓусебната дискусија. Од серијата прашања на различни теми може да се увиди дека позицијата на неутралност на новинарот и избегнувањето критички прашања особено спрема претставниците од власта, повеќе им одговара на владејачките партии, бидејќи на ваков начин тие се поштедени да дадат одговори за бројните проблеми во различни општествени области во кои токму власта цела деценија, во неколку мандати, креира и спроведува политики.

Во дебатата од 27 октомври, во делот за економијата, новинарот своите прашања ги конципираше врз основа на сугерирачки, позитивен и некритички приод спрема владините економски политики. На ваков начин дискусијата беше поставена во еднострана рамка, односно на линија на власта и нејзините ставови дека „проблемите во економијата се предзвикани единствено од политичката криза“, дека „пред кризата Македонија била атрактивна за странски инвестиции, дека невработувањето е на „историско“ најниско ниво и дека амбиентот за водење бизнис е одличен“.

„Дуинг бизнис на Светска банка ја рангира Македонија во топ десет земји во светот за добри услови во водење бизнис. За Владата, ова е доказ за спроведените реформи, за опозицијата, успехот е само на хартија. Каде е вистината?“ (прашање за претставникот од ВМРО-ДПМНЕ)

„Има најави за нови инвестиции, слушнавме, веројатно по изборите странците ќе се охрабрат повторно да ги вложуваат парите во земјава. Дали и колку според ваши анализи и проценки може Македонија да се врати на мапата како атрактивна дестинација за странските инвеститори, како што беше пред политичката криза?“ (прашање за претставникот од ГРОМ)

„Статистиката покажува дека невработеноста е на историско најниско ниво. Сепак НСДП, колку што ги следам настапите на вашите претставници, ги зема со резерва овие податоци од Државниот завод за статистика, поточно ги поврзува со административни мерки, а не како резултат на отворање на новите фабрики и на мерките за вработување. Зошто?“ (прашање за претставничката од НСДП)

„Многу сегменти од државата, како што велат стопанствениците, претрпеа штети. Ајде нешто поподробно за визијата на ЛДП ова да се промени.“ (прашање за претставникот на ЛДП)

3. Заклучоци

Започнувајќи го циклусот дебатни предизборни соочувања, МРТ1 не понуди објаснување за тоа врз основа на кои критериуми ја прави селекцијата на теми за дискусија, особено за оние изданија на емисијата „Акцент“ посветени на само една тематска област.

Иако образованието и здравството се теми од значаен јавен интерес, сепак се поставува прашањето зошто токму овие области беа избрани за дебатно соочување на најголемите политички партии од власта и опозицијата. Особено, ако се има предвид дека

во овој период во јавноста и во вестите на МРТ1 беа застапени и други исклучително важни и горливи теми од јавен интерес.

Водителот има неутрален и балансиран тон во обраќањето спрема учесниците. Во текот на дискусијата ги брани принципите на јавна и инклузивна демократска дебата. Ваквата интервенција има конструктивна улога во балансирањето на информациите и гледиштата во дебатата, но, сепак, останува впечатокот дека, понекогаш, дел од гостите не успеваат да се изборат за еднаква „гласност“ во дискусијата.

Прашањата на новинарот се најчесто општи и непристрасни. Тој ја креира основната рамка за дебата, не навлегува подлабоко во темите, не поставува „тешки“, непријатни, деликатни и провокативни прашања и остава самите учесници да ги диктираат аспектите, тонот и интензитетот на меѓусебната дискусија.

Од серијата прашања на различни теми може да се увиди дека позицијата на неутралност на новинарот и избегнувањето критички прашања, особено спрема претставниците од власта, повеќе им одговара на владејачките партии, бидејќи на ваков начин тие се поштедени да дадат одговори за бројните проблеми во различни општествени области во кои токму власта креира и спроведува политики.

Во дебатата од 27 октомври, во делот за економија, новинарот своите прашања ги конципираше врз основа на сугерирачки, позитивен и некритички приод спрема владините економски политики. Дискусијата беше поставена во еднострани рамка, на линија на власта и нејзините ставови дека проблемите во економијата се предизвикани единствено од политичката криза, дека пред кризата Македонија била атрактивна за странски инвестиции, дека невработувањето е на „историско“ најниско ниво и дека амбиентот за водење бизнис е одличен.

Три од петте предизборни дебатни изданија на „Акцент“ беа достапни и на македонскиот знаковен јазик за глувонеми лица.